

کوتاه درباره انگیزش

حسین باقری
آموزگار - شهرستان دیو

● تقویت کنجکاوی، جست و جوگری و میل به اکتشاف

محرک‌هایی که تازه، پیچیده و شگفت‌انگیز باشند، میزان انگیزش را در شاگردان بالا می‌برند. چنین محرک‌هایی باعث نوعی تعارض ذهنی در شاگرد می‌شوند که نتیجه آن افزایش انگیزش برای رفع این تعارض است، برای مثال: شگفتی در برابر مشاهده آزمایش انبساط اجسام بر اثر حوادث گلوله‌ای فلزی از داخل یک حلقه فلزی می‌گذرد، حال اگر گلوله را گرم کنیم، دیگر از حلقه نمی‌گذرد. در این گونه موارد، نوعی کنجکاوی ادراکی ایجاد می‌شود. انگیزش تازمانی ادامه می‌یابد که با تعارض حل شود، یا شاگرد از به دست آوردن جواب خسته و ناامید شود. بنابراین، باید در نظر داشت که مسائل چنان مشکل نباشد که شاگرد از به دست آوردن جواب ناامید شود.

● استفاده از نمایش و بازی در آموزش مطالب درسی

بازی‌ها و نمایش‌ها شاگردان را برمی‌انگیزند، تعادل را افزایش می‌دهند، تصاویر روشنی از واقعیات زندگی در برابر شاگردان قرار می‌دهند و سبب می‌شوند که شاگردان، خود در یادگیری مستقیماً شرکت جویند. بسیاری از درس‌ها را می‌توان به صورت نمایش درآورد. مثلاً برای آن که شاگردان پیام‌زود یک سازمان چگونه اداره می‌شود، می‌توان آن‌ها را به سمت‌های اداری منصوب کرد و از آنان خواست به مدت یک ساعت، سازمان تشکیل شده را اداره کنند.

● درک روابط قدرت بین معلم و شاگرد

قدرت اجتماعی می‌تواند به شکل‌های متفاوتی چون قدرت پاداش دادن، قدرت اجرایی، قدرت قانونی، قدرت سرمشق بودن و قدرت تخصص و کارایی خودنمایی کند. منظور از قدرت پاداش، داشتن قدرت کنترل در پاداش دادن به دیگران است. این قدرت را می‌توان در روابط بین رئیس و مرئوس، شاگرد و معلم، پدر و مادر و فرزندان مشاهده کرد. در تمام این موارد، شخص می‌تواند دیگران را با اضافه حقوق، نمره و صحبت کردن، پاداش دهد.

قدرت اجرایی در حقیقت همان قدرت تنبیه است. قدرت قانونی، مبتنی بر قوانین، مقررات و رسوم اجتماعی است که بر اساس آن‌ها، فردی امکان می‌یابد تا بر رفتار اشخاص دیگر نظارت کند.

تجزیه و تحلیل این قدرت‌ها نشان می‌دهد که فرد می‌تواند با استفاده از قدرت سرمشق، رفتار شاگردان را تحت تأثیر قرار دهد.

شناخت روابط قدرت در کلاس به معلم امکان می‌دهد تا با استفاده صحیح و به موقع از قدرت‌های خود، انگیزش شاگردان را در جهت مطلوب و مورد نظر هدایت کند. مثلاً اطلاع دقیق و عمیق معلم از موضوع درسی، نقش مهمی در بالا بردن انگیزش شاگردان در کلاس دارد.

همچنین استفاده از تشویق‌های بجا و مناسب، اعم از لفظی یا غیر لفظی، روش مناسبی برای بالا بردن انگیزش درسی شاگردان است.

● تشویق لفظی یا کلامی

در بسیاری از موارد، حتی تشویق نقدی هم به اندازه تشویق لفظی معلم در برانگیختن شاگرد مؤثر نیست. گفتن کلمات ساده‌ای نظیر خیلی خوب! عالی! آفرین! که به دنبال پاسخ درست با رفتار مطلوب شاگرد می‌آیند، وسیله بسیار مؤثری در افزایش انگیزش شاگردان است. تشویق لفظی در واقع ساده‌ترین و طبیعی‌ترین وسیله بالا بردن سطح انگیزش شاگردان است.

● استفاده صحیح از آزمون و نمره در کلاس

در سال‌های اخیر، عده زیادی در مورد این که آیا وادار کردن شاگرد به یادگیری برای گرفتن نمره، ارزش بالقوه‌ای دارد یا نه، بحث بسیار کرده‌اند.

گروهی که مخالف آزمون و نمره دادن‌اند، استدلال می‌کنند که آزمون گرفتن، یادگیرنده را از مسیر اصلی یادگیری منحرف می‌کند، باعث اضطراب او می‌شود، به ناکامی علاقه‌های او می‌انجامد و نظام ارزش‌های او را به هم می‌زند.

به نظر این گروه اگرچه تأثیر نمره در انگیزش یادگیری زیاد است، ولی یادگیری را از مسیر مطلوب خود منحرف می‌کند.

برعکس، مدافعان سنجش و ارزش‌یابی معتقدند، ارزش‌یابی و نمره دادن که وسیله ارزش‌یابی است، واقعیتهای غیر قابل اجتناب است. ما نمی‌توانیم ارزش و اهمیت چیزی را بدون دادن نمره یا ارزشی به آن، دریابیم. بعضی آزمایش‌ها نشان داده‌اند که امتحانات متعدد سبب می‌شود شاگردانی که چندین بار امتحان داده‌اند، انگیزش بالایی پیدا کنند و موفقیت تحصیلی بیشتری به دست آورند.

● تغییر شرایط محیط آموزش

باید مشارکت شاگردان را در یادگیری مطالب درسی تقویت کرد. عوامل یا حوادثی که این شرکت کردن را ناخوشایند می‌سازند، باید به حداقل کاهش یابند. برخی از عوامل ناخوشایند عبارت‌اند از:

- ناراحتی جسمی ناشی از نشستن در کلاس به مدت طولانی یا دشواری دیدن تخته سیاه؛

- مجبور بودن به یادگیری مطالبی که بالاتر از سطح درک و استعداد آن‌ها باشد.

- نبود بازخوردهای به موقع در کلاس.

- قرار گرفتن شاگرد در کلاسی که دیگر شاگردان آن از نظر استعداد در سطح پایین‌تری قرار دارند.

مقالات

کلیدواژه‌ها:
تشویق، مشارکت، محرک، بازی و نمایش

انجام کارهای غیرمنتظره در کلاس

تغییر روش معمول و عادی معلم در کلاس، ممکن است عاملی برای برانگیختن شاگردان باشد. مثلاً معلم می‌تواند ناگهان به بچه‌ها پیشنهاد کند که از کلاس بیرون بروند و درس را در هوای آزاد و خارج از کلاس ادامه دهند.